

सामाजिक शास्त्र
Social Science
(213)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण : 20
Max. Marks: 20

- टिप्पणी: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्नासमोर दर्शविले आहेत.
- Note: (i) All questions are compulsory. The Marks allotted for each question are given beside the questions.
- (ii) विद्यार्थ्याने उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपला नोंदणीक्रमांक, नाव, ज्या केंद्रामार्फत परीक्षेस बसणार आहे, त्या केंद्राचे नाव आणि विषय लिहिणे आवश्यक आहे.
- (ii) Write your name, enrollment numbers, AI name and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ४० ते ६० शब्दांत लिहा. 2
Answer any one the following question in about 40-60 words.
- (a) हडप्पा संस्कृतीच्या -हासाची मुख्य कारणे सांगा. (धडा १ पहा)
Identify the main reasons for the decline of the Harappa Civilization. Explain
(See Lesson – 1)
- (b) धर्म आणि संस्कृतीच्या क्षेत्रात मध्ययुगीन कालखंडात परंपरांचे मोठे संश्लेषण दिसून आले.” या विधानाचे विश्लेषण करा.
(धडा २ पहा)
‘In the sphere of religion and culture, the Medieval Period witnessed a great synthesis of traditions’. Analyze the statement. (See Lesson – 2)
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ४० ते ६० शब्दांत लिहा. 2
Answer any one the following question in about 40-60 words.
- (a) तुमच्या क्षेत्राची जैवविविधता जतन करण्यासाठी कोणतेही दोन मार्ग सुचवा. (धडा ११ पहा)
Suggest any two ways to conserve biodiversity of your area. (See Lesson-11)
- (b) ‘पौगंडावस्थेतील मुलांना एक विशिष्ट लोकसंख्येचा गट मानला जाणे आवश्यक आहे.’ या विधानाचे समर्थन करा.
(धडा १४ पहा)
‘The adolescents need to be treated as a distinct population group.’ Justify the statement. (See Lesson-14)
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ४० ते ६० शब्दांत लिहा. 2
Answer any one the following question in about 40-60 words.
- (a) मुलभूत अधिकाराप्रमाणे मुलभूत कर्तव्येही महत्त्वाची आहेत. परीक्षण करा. (धडा १५ पहा)
Fundamental duties are equally important as fundamental rights. Examine.
(See lesson- 15)

(b) पर्यावरणाचा ऱ्हास रोखण्यासाठी शाश्वत विकास हे साधन कसे असू शकते? स्पष्ट करा.

(धडा २६ पहा)

How sustainable development can be a tool to counter Environmental Degradation? Explain
(See lesson- 26)

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर १०० ते १५० शब्दांत लिहा.

4

Answer any one the following question in about 100-150 words.

(a) कोणत्याही समाजाचे जीवन आणि इतिहास घडवण्यात भूगोल महत्त्वाची भूमिका बजावतो. स्पष्ट करा. (धडा ० पहा)

‘Geography plays an important role in shaping the life and history of any society’. Examine.

(See Lesson – 0)

(b) तुमच्या शेजारच्या भागातील शेतकऱ्यांना भेडसावणारी कोणतेही चार आव्हाने ओळखा. शेतकऱ्यांची स्थिती सुधारण्यासाठी या प्रत्येक आव्हानासाठी एक उपाय सुचवा. (धडा १२ पहा)

Identify any four challenges faced by farmers in your neighbouring areas. Suggest solutions, one for each of these challenges to improve the condition of farmers.

(See Lesson-12)

5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर १०० ते १५० शब्दांत लिहा.

4

Answer any one the following question in about 100-150 words.

(a) त्रिस्तरीय संरचनेत ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या सांगा.

(धडा १८ पहा)

Examine the role and responsibilities of rural local self-government in the three tier structure.

(See lesson-18)

(b) सशक्त राष्ट्राच्या स्थापनेसाठी धर्मनिरपेक्ष तत्त्वांच्या आवश्यकतेचे विश्लेषण करा.

(धडा २४ पहा)

Analyze the need of secular principles for establishing a strong Nation.

(See lesson- 24)

6. खालीलपैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा.

6

Prepare any one project out of the given below:

(a) तुम्ही राहात असलेल्या भागातील सुमारे १० कुटुंबांचे सर्वेक्षण करा आणि तीन मोठ्या वयोगटांमध्ये वयाची रचना शोधण्याचा प्रयत्न करा. सर्वेक्षण खालील स्वरूपात केले जावू शकते.

Conduct a survey of about 10 households in your area where you live in and try to find out the age composition in three broad age groups. The survey can be conducted in the following format (Table):

अ.क्र. Sl. No.	प्रमुख वयोगट(वर्ष Broad Age Group (Age)	पुरुषांची संख्या Number of Males	महिलांची संख्या Number of Females	एकूण टक्केवारी Percentage of Total	
				पुरुष Males	महिला Females
1	0 – 14				
2	15 – 59				
3	60 +				

तक्ता तयार केलेल्या माहितीच्या आधारे स्त्रीया आणि पुरुष गटाचे अवलंबित्व प्रमाण शोधा. जास्त किंवा कमी अवलंबित्व गुणोत्तराचा सदस्यांशी झालेल्या चर्चेच्या आधारे संक्षिप्त अहवाल तयार करा. (धडा १४ पहा)

On the basis of information generated in the table, find out the dependency ratio of male and female groups. What is the effect of high or low dependency ratio on the standard of living of the families? Prepare a brief report on the basis of discussion with family members.

(See Lesson 14)

(b) दोन उमेदवार व दहा मतदार यांच्या मॉक इलेक्शन करा. उमेदवारांना खालील प्रश्न विचारा. त्यांच्या प्रतिसादाची नोंद घ्या आणि प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर तुमचे निष्कर्ष लिहा. (धडा २२ पहा)

Conduct a mock election between two participants and ten voters. Ask following questions to the candidates note their responses and after completion of the processes write your findings. (See lesson- 22)

	Response of candidate-1 उमेदवाराचा -1 प्रतिसाद	Response of candidate-2 उमेदवाराचा -2 प्रतिसाद	List of goods require for mock election निवडणुकीसाठी आवश्यक यादी	Findings निष्कर्ष
What is your road-map for generating employment ? रोजगार निर्मितीसाठी तुमचा रोडमॅप काय आहे?				
How will you enhance the standards of education ? तुम्ही शिक्षणाचा दर्जा कसा वाढवाल?				
How will you work upon the poverty alleviation ? गरीबी निर्मुलनासाठी तुम्ही कसे काम कराल?				